

॥ ४ ॥ ५॥ हीनेति न जातमधिकं वाऽज्ञातवासकालं ज्ञातुमर्हति ॥ ६ ॥ तत्र ऊनपक्षे इष्टमेव सिद्धं अधिकपक्षेऽपि दोषमाह अर्थानामिति द्वैधे द्विप्रकारत्वे संशयो भवति अर्थानां प्रयोजनानां अयं भावः यदिते निस्तीर्णप्रतिज्ञास्तर्हि तेषां स्वांशलाभार्थं मां उपगतानां मत्पसादतस्तत्प्राप्तिरप्राप्तिर्वेति द्वैधे संभवति संशया क्रांतानामकस्माद्युद्धार्थमागमनं दोष एवेति पूर्ववैरेण सत्यपि संशयेऽस्मज्जिघांसया आगतानां पराजयोऽपि संभाव्यत इत्याहान्यथेति अन्यायेन युध्यतः पराजयेऽपि अधिकैव नष्टिरस्तीति भावः ॥ ७ ॥ उत्तरंगोऽहं मार्गमाणा नानिच्छतामस्माकं अनादरेषष्ठी अस्मान् अनादृत्येत्यर्थः वालिसुपीव योर्युद्धे प्रविशन् राम इवाजु नोपिकुरु मत्स्यसंनिपाते प्रविशन् पराधीस्यादित्यर्थः ॥ ८ ॥ ननु तर्हि मत्स्यत्रिगर्तविमर्दे कुरुभिरपि किमर्थं गंतव्यमित्याशंक्याह त्रिगर्तानामित्यादिना ते तव समक्षमिति शेषः ॥ ९ ॥ तेषां त्रिगर्तानामर्थे तत्

तेषां न तावन्निर्वृत्तं वर्तते तु त्रयोदशं ॥ अज्ञातवासो बीभत्सुरथास्माभिः समागतः ॥ ४ ॥ अनिवृत्ते तु निर्वासे यदिवीभत्सुरागतः ॥ पुनर्द्वादशवर्षाणि वने वत्स्यंति पांडवाः ॥ ५ ॥ लोभाद्वातेन जानीयुरस्मान्वा मोहोऽविशत् ॥ हीनातिरिक्तमेतेषां भीष्मो वेदितुमर्हति ॥ ६ ॥ अर्थानां च पुनर्द्वैधे नित्यं भवति संशयः ॥ अन्यथा चितितोऽर्थः पुनर्भवति सोऽन्यथा ॥ ७ ॥ उत्तरं मार्गमाणां नानां मत्स्यानां च युयुत्सतां ॥ यदिवीभत्सुराया तस्तदा कस्यापराधुमः ॥ ८ ॥ त्रिगर्तानां वयं हेतोर्मत्स्यान्योद्धुमिहागताः ॥ मत्स्यानां विप्रकारां स्तेव हूनस्मान् कीर्तयन् ॥ ९ ॥ तेषां भयाभिभूतानां तदस्माभिः प्रतिश्रुतं ॥ प्रथमतैर्गृहीतव्यं मत्स्यानां गोधनं महत् ॥ सप्तम्यामपराद्धे वै तथा तैस्तु समाहितं ॥ १० ॥ अष्टम्यां पुनरस्माभिरादित्यस्योदयं प्रति ॥ इमा गावो गृहीतव्या गते मत्स्ये गवां पदं ॥ ११ ॥ ते वा गाश्चानयिष्यंति यदि वास्युः पराजिताः ॥ अस्मान्वात्स्युपसंधाय कुर्युर्मत्स्येन संगतं ॥ १२ ॥ अथ वा तानपाहाय मत्स्यो जनपदैः सह ॥ सर्वयासेन यासार्धं संवृतो भीमरूपया ॥ आयातः केवलं रात्रि मस्मान्योद्धुमिहागतः ॥ १३ ॥ तेषामेव महावीर्यः कश्चिदेष पुरःसरः ॥ अस्मान् जेतुमिहायातो मत्स्यो वापि स्वयं भवेत् ॥ १४ ॥ यद्येष राजामत्स्यानां यदिवीभत्सुरागतः ॥ सर्वैर्योद्धव्यमस्माभिरिति नः समयः कृतः ॥ १५ ॥

मत्स्यैः सह युद्धं प्रतिश्रुतं ॥ १० ॥ न केवलं मित्रपक्षपातमात्रमस्माकमस्ति अपितु स्वार्थोप्यस्तीत्याह अष्टम्यामिति तथा च स्वार्थं युध्यतां नानास्माकमपराधोऽस्ति मत्स्ये गवां त्रिगर्तेऽर्तानां पदं मार्गं गते सति अस्माभिरिमा गावो गृहीतव्याः ॥ ११ ॥ ते त्रिगर्ताः उपसंधाय वंचयित्वा मत्स्येन संगतं स्नेहं कुर्युः सर्वथा पक्षत्रयेऽपि अस्माभिरिदानीं योद्धव्यमेवेत्यर्थः ॥ १२ ॥ तान् त्रिगर्तान् अपाहाय गोभिः सह उपेक्ष्य केवलं रात्रि रात्रौ त्वगृहं आयात इदानीं प्रातरस्मान्योद्धुमिहागत इति संबंधः ॥ १३ ॥ पक्षांतरमाह तेषामिति ॥ १४ ॥ फलितमाह सर्वैरिति सर्वैरस्माभिरेकीभूय ये आगतास्तैः सह योद्धव्यमेवेत्यर्थः ॥ १५ ॥